

Den
vemodige
eneboer

Den
vemodige
eneboer
(Hōjōki)

af Kamo no Chōmei

Nyoversat fra japansk og kommenteret
af Kirsten Refsing

FORLAGET VANDKUNSTEN 2020

Forord

Denne lille bog indeholder en buddhistisk eneboers betragtninger om livets foranderlighed og altings forgængelighed. Den er skrevet i 1200-tallet men er måske mere end nogensinde relevant for det moderne menneske nu 800 år senere.

Efter oversættelsen følger nogle noter og et efterskrift med forklaringer om forfatteren og hans tid. Alt efter hvad man foretrækker, kan man vælge at læse efterskriften før eller efter selve teksten.

God fornøjelse!

Kirsten Refsing

København, i marts 2020

Hōjōki

Floden strømmer uafledigt, og vandet er aldrig det samme. Skummet på overfladen af hvirvlerne opløses og gendannes, og vandet står kun stille i korte øjeblikke. Det er fuldstændig som menneskene og deres boliger i denne verden. I den strålende smukke hovedstad kappes tagryggene på husene hos høj og lav, men skønt de er bygget til at holde i generationer, må man spørge sig selv, om de nu også gør det i virkeligheden, for der er ikke mange gamle huse iblandt dem. Nogle nedbrændte sidste år og er blevet genopbygget i år. Andre tilhørte engang en rig familie, som gik fallit, og nu er de fattigboliger. Det samme gælder de mennesker, der bor i dem. Selv om stedet er det samme, og der er mange beboere, så ser man højst to-tre ud af de tyve-tredive mennesker, der plejede at bo der. Når et menneske går bort om morgenen, fødes et nyt om aftenen – deri ligner menneskene skummet på vandet.

Hvor kommer menneskene fra, når de fødes, og hvor drager de hen, når de dør? Hvorfor bekymrer de sig intetanende om deres

midlertidige bolig, og hvorfor glæder de sig ved synet af den? Det er, som om disse husejere og deres huse kappes om at være forgængelige, og deres eksistens er som duggen på en morgenfrue. Somme tider forsvinder duggen, mens blomsten står tilbage. Men selv om blomsten lever videre den dag, visner den alligevel dagen derpå. Somme tider folder blomsten sig sammen, og duggen bliver hængende, men selv da er det kun en stakket frist, til solen går ned.

Ildebrand

I den tid, der er gået, fra jeg kom til verden og gennem alle de lidt over 40 fyrre år, jeg har levet i dette liv, har jeg set temmelig mange sære begivenheder. Jeg tror, det var i Angen-periodens tredje år (1177) omkring den ottende december: Vinden blæste voldsomt den aften og ville ikke lægge sig, og ved otte-tiden om aftenen opstod der ildebrand i den østlige del af byen, og den bredte sig mod nordvest. Til sidst havde den bredt sig til flere af de prægtige bygninger i byen, såsom Suzaku-byporten ind til paladset, kejserens store audienssal, universitetet for unge adelsmænd og statsrådets bygninger. Alle blev de på en enkelt nat til støv og aske. Man siger, at ilden brød ud i Higuchitomi-gyden, og at den begyndte i et usselt logi for omrejsende dansere.

Blæsten kom snart fra den ene, snart fra den anden retning, og ilden bredte sig alle vegne, så den til sidst var som en vidtåben vif-

te. De fjernereliggende huse kæmpede mod enorme skyer af røg og aske, mens folkene i de huse, der lå tættere på, desperat forsøgte at slukke de gnister og flammer, der skød op. Da asken blev blæst op i luften, og lyset fra flammerne spejlede sig deri, var hele himlen rød, og i den voldsomme blæst bevægede løsrevne flammer sig rundt i luften, som kunne de flyve, og ilden sprang med lethed fra den ene gade til den anden eller endog den tredje. De mennesker, der befandt sig midt i ildhelvedet, må have opgivet ethvert håb om overlevelse. Nogle blev kvalt af røgen og faldt om og blev liggende, andre blev indhyllet i flammer og fik en hurtig død. Det lykkedes ganske få at flygte fra flammerne og slippe ud, men de fik ingen af deres ejendele med sig, og utallige skatte forvandlede uden videre til aske på en enkelt nat. Det er umuligt at beregne, hvor store værdier, der gik op i røg.

Ved den lejlighed brændte seksten ministerpaladser. Hvad der derudover gik tabt lader sig ikke opgøre i tal. Det forlød, at en tredjedel af hele hovedstaden var brændt ned.

Mænd og kvinder i tusindvis havde mistet livet. Og det var helt umuligt at beregne, hvor mange heste og okser, der var omkommet. Den mest ynkelige af alle menneskets forfængelige bestræbelser er dog at spendere formuer og bekymringer på at bygge paladser i hovedstaden, risikabelt som det er.

Tornado

I april i det fjerde år af Isho-perioden (1180) opstod der en voldsom tornado i krydset mellem Nakanomikado-gaden og Kyoogoku-gaden, og den fejede hen over byen mod Rokujoo-gaden. I en omkreds af flere hundrede meter blev alle huse, der stod i dens vej, blæst omkuld, store såvel som små. Ikke et eneste hus undslap tornadoen. Nogle faldt helt sammen, mens andre havde enkelte stolper og bjælker tilbage. Nogle fik porten revet af og blæst mange hundrede meter væk, andre fik væltet skillemuren ind til naboen, så der ikke længere var skel mellem dit og mit. Samtidig blev naturligvis alt inventar i huse-
ne blæst væk, så de stod tomme tilbage, og tagsten og tagplanker blev hvirvlet rundt i luften som blade, der blæses ned fra træerne om vinteren. Støvet lagde sig som røg over byen, så ingen kunne se noget, og samtidig larmede vinden så skrækkeligt, at ingen kunne overdøve den. Det var som den berømte

storm i underverdenen – så slemt føltes det i hvert fald.

Det var ikke blot husene, der gik tabt; under arbejdet med oprydningen blev talløse mennesker dræbt eller slået fordærvede. Og vinden slog over i sydvest, så endnu flere mennesker kom i ulykke. Det sker ofte, at der opstår tornadoer, men ingen havde nogensinde oplevet en som denne. Det var slet ikke normalt, og der var mange, der spurgte sig selv, om det mon ikke var et varsel fra guderne.